

Lausunto

09.02.2026

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Esityksen tavoitteena on uudistaa kotoutumispalveluja siten, että kotoutumispolitiikka perustuu kielen oppimiseen, työntekoon ja suomalaiseen yhteiskuntaan perehtymiseen ja sen sääntöjen noudattamiseen. Tavoitteena on myös lisätä maahanmuuttaneiden omaa vastuuta kotoutumisesta sekä muuttaa järjestelmää velvoittavammaksi.

Nykyinenkin laki on jo perustunut ajatukseen yksilön kotoutumisesta. Kotoutumisen kaksisuuntaisuus saa uudessa esityksessä entistäkin pienemmän merkityksen. Kotoutuminen ei kuitenkaan tapahdu tyhjiössä, vaan suhteessa yhteiskunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin ja erilaisissa sosiaalisissa suhteissa.

Vapaan sivistystyön kotoutumiskoulutus on etenkin monella maaseutupaikkakunnalla alueellista elinvoimaa lisäävä tekijä. Vapaan sivistystyön parissa on rakennettu toimivia malleja maahanmuuttajien kielenopetukseen ja kotoutumiskoulutukseen. Esityksessä ehdotetaan vapaan sivistystyön kotoutumiskoulutuksen purkamista siten, ettei opiskelua enää tuettaisi omaehtoisina opintoina. Tämä on ristiriidassa esityksen tavoitteiden kanssa, jossa korostuu yksilön vastuu kotoutumisesta. Samalla paikallinen kotoutumisosaaminen jää hyödyntämättä. Esitetyt muutokset uhkaavat lisätä yksilöiden ja alueiden eriarvoisuutta. Mikäli ehdotuksen tavoitteena on kielen oppimiseen perustuva kotoutuminen, tälle pitää tarjota laadukkaita mahdollisuuksia. Lisäksi esityksen kielen oppimiselle asetetut taitotavoitteet ovat epärealistisia suhteessa siihen, miten vähän kielen oppimiseen on kaavailtu aikaa. Työnantajat epäroivät työllistää maahanmuuttaneita, joilla ei ole riittävää kielitaitoa. Näin ollen kielen oppimisen heikentyvät mahdollisuudet vaikeuttavat myös työllistymistä.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

On huolehdittava, että rahoituksen leikkauslinjaukset eivät heikennä alueellista yhdenvertaisuutta ja kavenna pienten kuntien mahdollisuuksia tuottaa vaikuttavia ja pitkäjänteisiä kotoutumispalveluja. Kunnissa kotoutumisen velvoitteiden hoitaminen edellyttää resursseja, mutta myös työrauhaa ja toimintaympäristön vakautta.

Alueiden välillä on eroja kotoutumistoimijoiden määrässä ja yhteistyön toimivuudessa sekä siinä, miten kotoutumisen edistäminen käytännössä toteutuu. On huolehdittava siitä, että kunta- tai aluekohtaiset erot eivät lähde kasvuun ja että alueelliselle yhteistyölle rakentuu tarkoituksenmukaisia foorumeita.

Kunnilla on velvollisuus kehittää ja toteuttaa kotoutumista monialaisena yhteistyönä. Erityisesti on huolehdittava monialaisen yhteistyön kehittämisestä ja sen resursoinnista kunnissa. Työvoimapalveluiden uudistus on varsin tuore ja vaatii vielä yhteistyön kehittämistä.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Maaseutualueiden näkökulmasta ongelma ei ole maahanmuuttaneiden haluttomuus työllistyä, vaan työnantajien halu ja kyky työllistää maahanmuuttaneita sekä potentiaalisten työpaikkojen vähäisempi määrä kaupunkeihin verrattuna. Tehokkuus ja velvoittavuus eivät takaa kotoutumista, sillä kotoutuminen on prosessi, johon tarvitaan palveluja, työ- ja opiskelupaikkoja sekä sosiaalinen yhteisö, joka on vastaanottavainen. Mikäli esimerkiksi kielikoulutukseen pääsy vaikeutuu, tämä ei edistä maahanmuuttaneiden tasavertaista jäsenyyttä yhteiskunnassa eikä kotoutumista. Heikosti toimiva kotoutumisen prosessi vaikuttaa maaseutualueiden taloudelliseen ja sosiaaliseen kestävytyteen, ei pelkästään maahanmuuttaneiden elämään.

Esite siirtää kotoutumisen painopistettä entistä yksilökeskeisemmäksi. Tutkimustiedon valossa kotoutumista ja kuulumisen kokemuksia on mahdoton saavuttaa ilman yhteiskunnan ja yhteisöjen vastaanottavuutta ja sosiaalisia verkostoja. Mikäli hyviä väestösuhteita ja yhteiskunnan vastaanottavuutta ei tueta, kotoutumiselle esitetyt tavoitteet eivät toteudu.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

-

Muut huomiot

Lausunnonantaja TUUMA27 on maaseutupoliittisen kokonaisohjelman 2021–2027 ja maaseutupoliitiikan neuvoston MANE:n tehtävien toteuttamista tukeva verkostohanke, joka keskittyy erityisesti osaavan työvoiman, maaseudun palvelurakenteiden ja uudistuvan yrittäjyyden sekä aluetalouden näkökulmiin. TUUMA27-verkostohanketta toteuttaa Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti.

Töyli Päivi

Maaseutupolitiikan Työn ja yrittäjyyden uudet mahdollisuudet
maaseutualueilla -verkosto (TUUMA27-verkosto)